

דבר חודש בחודשו

בס"ד

עלון שומעי לקחו של מורנו הרב יואל שורץ שליט"א

עלון 106 – כסלו 2 תשפ"ב

השתחררות משלטון הערב רב בזמננו. דוגמאות מעשיות להקמת אוטונומיה עצמאית. חשיבות הלימוד מהעבר. זכירת העבר משפיעה על הבנת העתיד. התבוננות בהיסטוריה לאור התורה וההתבוננות אצל אומות העולם. המשך זכרון לראשונים – הרב מפונביז (ב)

והנה ידועים דברי החתם סופר על שנת תשפ"א שאמר עליה (תהלים קיג ז) "מְקִימֵי מַעֲפָר דֵּל מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֶבְיֹוֹן" ששנה זו מסוגלת מאוד, ובשנה זו חשף ליברמן את זדון לבו ואמר שיש לזרוק את החרדים לאשפה, ואולי כל המאורעות האלו הם כדי להרים אותנו מהאשפות, לקראת הקמת מדינה של תורה.

א. "הסתיו אלו המלכויות" - תהליך הפקידה מהגלות שהתחיל בהכרת האומות בזכות היהודים בארץ ישראל, בהצהרת בלפור פרשת וישלח תרע"ח.

בפרשת וישלח מסופר: ששרו של עשו נאבק עם יעקב בדרכו לשוב לארץ ישראל, ונאבק עמו עד עלות השחר ולא יכול לו, ואז הוא הכיר כי הברכה מגיעה ליעקב; אחרי כן נפגשו עשו ויעקב ועשו נשק לו. על המילה וישקהו יש ניקוד למעלה, לומר, שרק באותה שעה השלימו אבל מאז לא היה שלום ביניהם עד אחרית הימים.

המילים עלות השחר הן בגימטריא 1019 הדומה לגימטריא של המילים הצהרת בלפור 1018, שהיתה בשנת תרע"ח, שהחפץ חיים ורבים מגדולי הדור ראו בזה סימן של פקידה מהגלות כמו שהיה לפני יציאת מצרים אף שהשעבוד לא התבטל מיד.

הצהרה זו היתה אבן יסוד בהחלטה שעברה בין התאריכים א - ז אייר התר"פ בוועידת חבר הלאומים שהתקיימה בעיר סאן רמו (המילים סאן רמו הם בגימטריא 357 דומה לגימטריא של המילה משיח 358) לתת לאנגליה מנדט על הארץ על מנת להקים בה בית לאומי ליהודים, ועל כך אמר בעל אור שמח: שאז סר פחד שלוש השבועות המונעות את ישראל לצאת מן הגלות. בגלל הכרת בעלי המקום שכבשו בכיבוש מלחמה בזכות עם ישראל על ארצו. התוצאה הסופית לכל תהליך הפקידה הזו, נשלמה בייז כסלו התש"ח בשבת פרשת וישלח בה מסופר על הודאת עשיו על הברכות של יצחק, ולפי הגר"א יצחק אותיות "קצ = חיי", ואז בדיון שהיה באו"ם על הקמת מדינה ליהודים, הכירו רק זרע עשיו שהם האומות הנוצריות והיו רוב באו"ם בזכות של עם ישראל להקים מדינה בחלק מהארץ, ולכן גם עשיו מכונה דויד גם משום שתפקידו לדויד מלכות לבעליה כמבואר במדרש.

והנה למרות שאז רוב מוחלט של המדינות הנוצריות תמכו בנתינת הארץ ליהודים, רבים מהם היו עוינים את ישראל בתקופות מסוימות בהמשך השנים, חלוקה חדה היתה בין הארצות הנוצריות, בעיקר בין אמריקה לאירופה; לדוגמה במלחמת יום כיפור לא עזרו מדינות אירופה לישראל, ויותר מכך העזרה האמריקאית לישראל למלא את המחסור בנשק שנגרם לצבא בגלל המלחמה, נתקלה בהתנגדות אירופית לחניית ביניים של מטוסים שהובילו ציוד לישראל בשטחה, דוגמה נוספת: באו"ם מצביעה אירופה לרוב עם הערבים.

דבר המערכת

בשנת תשנ"ה כשהשמאל היה בשלטון וגזרו גזירות על היהדות, הוציא רבינו חוברת בשם "תפקיד היהדות התורנית בשעה זו", בה ביאר שיש להשתחרר משלטון הערב רב, רבינו התבטא שיש לחשוש שכיוון שאז לא לקחנו את הדברים לתשומת לבנו כפי שהיה צריך, לכן באו עוד גזירות קשות יותר כדי שנהיה מוכרחים לפעול לשחרור משלטון הערב רב. המעיין בגליון הנוכחי יחשוב שהדברים נכתבו עתה בגלל הגזרות החדשות, אבל הדברים הם כשלעצמם, כפי שנכתבו בחלקם משנת תשנ"ה ובתוספת מדברי רבינו בתקופה זו. ועלינו לתת את הדעת על המאורעות העוברים עלינו, שלא יתקיים בנו חלילה הכתוב "ואם תלכו עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי" וכדברי הרמב"ם (הלכות תעניות פרק א, ב) "ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב עונותיכם הטו וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם... אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי". בגליון שלפנינו הובאו דברים חשובים מאוד מדברי רבינו על ההכרח והחשיבות להתנתק ממשלת הערב רב, ולנסות להקים אוטונומיה עצמאית על פי תורה, לפני סגירת הגליון, הובא לפנינו מאמר מאת ידידו של רבינו הג"ר מרדכי נויגרשל, בו הוא כותב דברים דומים לדברי רבינו. (המאמר הובא בגליון במה פרשת ויצא). גם בעיתון המבשר הביאו מאמר חשוב על הקמת מדינת הלכה. נראה שהציבור מתעורר לזה.

המערכת

לעילוי נשמת הרב תנחום מאיר בן משה מתתיהו כהן ז"ל תלמיד רבנו משיבת איתרי

השתחררות משלטון הערב רב בזמננו

"כִּי־הִנֵּה הַפְּתוּ עֶבֶר הַגִּשְׁם חֶלֶף חֶלֶף לוֹ: הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ יַעֲקֹב הַזְּמִיר הַנִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ." שה"ש יב יא-יב.

המדרש מבאר "הסתיו אלו המלכויות, הגשם אלה הערב רב". רמז יש כאן, שכשאלה יחלפו, אז קול התורה-ה ישמע בכל הארץ. (ממשלת הערב רב של ימינו היא בנויה על ערב - רב - ערבים ועל רב רפורמי) הרב סתיו הוא רבם של הערב רב שרצו למנותו כרב ראשי במקום הרב הנוכחי.

¹ (הניצנים נראו בארץ יחד עם 3 הכולל גימטריא "כלל ישיבות", הזמיר גימטריא "חרדים")

עלון 106 - השתחררות משלטון הערב רב בזמננו כסלו 2 תשפ"ב

רק "יבנה והכמיה" אלא "ירושלים של מעלה ושל מטה", הכפולה, של מעלה (מיכה ד) והלכו גוים רבים, ואמרו לכו ונעלה אל-הר-ה' ואל-בית אלהי יעקב, ויזרנו מדרכיו, ונלכה בארצהו: כי מציון תצא תורה, ודבר-ה' מירושלים, וגם של מטה - עיר בירה והנהגה. היינו להעמיד לומדי תורה שיכולים להגיע לחקר ההלכה בכל נושא ציבורי, אף שהדבר אינו פשוט כלל וכלל, כי כאלפיים שנה לא היה לנו שלטון עצמאי ולכן הפוסקים בכל דור עסקו בעיקר בנושאים המעשיים, בהלכות יחיד וציבור שאינם נושאים של מלכות ומדינה. אבל יהיה צורך לעסוק לא רק בהלכות אלא גם בבניית תשתית ארצית שהיא אם אין קמח אין תורה. וההכנה לקבלת התורה היא בספירת העומר, ללמד, שהכנה לקבלת התורה אינה רק ברוחניות אלא תלויה גם בגשמיות המיועדת לחיזוק לרוחניות. עד שזוכה שיקויים בנו נבואת (ישעיהו ס אה) "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני זכר אפריכם וכרמיקם". על ימות המשיח פסק הרמב"ם כשמואל שאמר: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות, והנה שלטון הערב רב כעת הוא גם מלכות שצריך להשתחרר ממנה. אמנם ירושלים של מטה כבר קיימת כנבואת זכריה ב"ה (זכריה ח דה), "בנה אומר, ה' צבאות, עד ישובו זקנים וזקנות, ברחבות ירושלים; ואיש משענתו בידו, מרב ימים. ורחבות העיר ימלאו, ילדים וילדות, משחקים, ברחבתיה". במספר שלא ידוע מתי היה כמותו, השטח של ירושלים גדול מפרזי יותר מחמישים אחוז. אך הקישור לירושלים של מעלה חסר, "ירושלם בנביה" היא פעיר, שחברה לה נחדו! - של מעלה ושל מטה. חשיבות התאריך י"ז בכסליו להיות יום יציאה לעצמאות משלטון הערב רב, כי ב"ז כסלו התחיל אדם הראשון בתיקון חטאו (עיין מסכת ע"ז ח), וגם השנה פרשת וישלח צמודה לתאריך י"ז בכסלו. והנה בפרשה מוזכרת עלות השחר כסימן לגאולת ישראל, שזרחה לו השמש ליעקב, ובהקמת הממשלה הזדונית איילת שקד תפסה מקום חשוב, המילה "איילת" היא קשורה לכוכב השחר המופיע בסוף הלילה לפני עלות השחר "איילת השחר". וכך היה בתש"ח ש"ז בכסליו יוצא בשבת וישלח, וכעין זה השנה מוצאי שבת וישלח י"ז כסלו. וגם הקיצוצים המרושעים בזכויות החרדים ורוב הגזרות היו בתקופה הסמוכה לפרשת וישלח.

בפרשת ויצא הקודמת לפרשת וישלח יש מסר חשוב הקשור לענינו, והוא: יעקב היוצא לגלות אצל מסרפו מבין שהוא מעשה אבות סימן לבנים שגם הם ייגלו! לכן כמבואר בהלכות תשעה באב שנוהגים לשים אבן מראשותיו ולא כרית או לפחות בגד רך, לשאת בעול עם הגולים בעתיד, אך האבנים שהיו מריבות זו עם זו "עלי יניח צדיק את ראשו" היו צריכות תיקון ועשאן הקב"ה אבן אחת, והלימוד בזה, כי לא די להתאבל על החורבן אלא צריך לפעול לתיקון המצב; בעיקר לאחד את האיבנים המריבות' אף אם כוונתם לשם שמים שיעלי יניח צדיק את ראשו."

דוגמאות מעשיות להקמת אוטונומיה עצמאית

דוגמאות לאפשרות מעשית להקים מדינה שברך, בהקמת ארגון שיהיה במידת מה אוטונומיה וגם ממשלה בזעיר אנפין, שתוכל לתת תקציב לפעולות גדולות ואף לארגן אותן.

החיוב על כך יכול להתבצע כאשר כל זוג צעיר ייקח בחשבון לעבור לפריפריה לא בדיעבד כשאינו די כסף לחמיו לקנות להם דירה במרכז אלא במטרה קדושה לשנות את פני המדינה על ידי דוגמה של חיים אמיתיים על פי התורה. כמו שהיה אחרי קום המדינה כשהגאון ר' יחזקאל אברמסקי שלח מניין אברכים בכמה ערי פיתוח תחת השם תנועה להפצת תורה תל"ת כדי יראו דוגמה וגם יפעלו בקרב

הנה בעבר: עשיו חבר לישמעאל בנישואי בתו כדי להרוג יחדיו את יעקב. ובהווה בשנת תש"ח חרג עשו מכך וסייע בנתינת הארץ ליהודים, כאמור שנקרא דויד שדויד מלכות לבעליה. בעיקר עשתה זאת רוסיה. שהצבא שלה היה מכונה הצבא אדום והיא גם מכונה בשם דוב שהם לפי חז"ל שני סימני עשיו.

בעקבות הכרת ארצות המערב בישראל, השתנה גם אצל חלק מישמעאל היחס העיון לישראל. בשנת תשל"ח במוצאי שבת וישלח הגיע לארץ סאדאת נשיא מצרים למען עשית שלום עם ישראל, שזה היה התחלה למהלך הנמשך עד ימינו שמדינות נוספות מישמעאל מכירות בבעלות ישראל על הארץ.

השנה היא השנה השבעים וארבע - "עד" - להכרזה של האו"ם. ועד מלשון עדות וגם נצחיות מלשון עדי עד זה מפרך סופית את מה שהיו שאמרו בתחילה בשם אחד מגדולי הדור, שהמדינה לא תחזיק מעמד חמש שנים, ובכל פעם כשעבר הזמן היו מתקנים את האמירה שהכוונה ליותר שנים, עד שנת החמישים, מעתה הדבר נשכח, כי מרכז היהדות והתורה בארץ. אפילו בקרב תלמידי חכמים בסאטמר יש התפכחות לאור המציאות.

גם בקשת אבו מאזן מאנגליה לפני ארבע שנים לחזור בה מהצהרת בלפור, נתנה להצהרת בלפור משמעות נוספת, במיוחד שבקשתו נדחתה.

ב. הגשם חלף הלך לו - תהליך השחרור ממשלת הערב רב

ביארנו בגליון 104 למה מציאותה של ממשלת הזדון אינה מהווה סתירה למצב ההכנה לאחרית הימים, כי אדרבה הגאולה באה בדרכים נסתרות כדי שלא לעורר קטרוגים. עוד נראה לבאר על פי פתגם העולם, בכלב מת אין בועטים! ממי שפוחדים ממנו איתנו מנסים לריב. לכן אדרבה: המלחמה בחרדים מראה את הפחד מכוחם העולה. כבר הערנו (בגליון הנ"ל) על השוני ביחס למספר הקטן חברי כנסת החרדים בעבר לעומת המזרחי, ועתה להיפך, וכמו גזרות פרעה על ישראל בראותו אותם גדלים ורבים ופחד מהם, וכבר בנט אמר שצריך לצמצם את כוח החרדים, ושכחו גוזרי הגזרות, שכמו שהיה במצרים כך גם לדורות (שמות א יב) "וכאשר יענו אתו בן ירבה וכן יפרץ ויקצו כפני בני ישראל".

היה צריך ש"ז כסלו יהפך להיות יום של יציאה לעצמאות, לא להיות תלויים בשלטון, אלא להקים מדינה של תורה, בדרך של בנייה, מעין מה שעשתה מפא"י לפני קום המדינה שבנתה תעשיות, כמו תנובה, משביר לצרכן, סולל בונה וכדומה. ההסתדרות איגדה את רוב הפועלים בארץ ולכן היתה מפלגה גדולה שבנתה את התיישבות והקיבוצים, ומכח זה שלטה שנים רבות, אם נעשה גם אנחנו כך, נשיג גם אנחנו עצמאות משלטון הערב רב (הפעם גם במובן = ערבים וראבילי). יהדות העולם תצטרף לזה, הם ימלאו את תפקיד ה"זבולון", כמו שנהגו עד עכשיו בכסף, מעתה הכיוון יהיה גם לקראת מדינה שברך, להעמיד למדינת התורה אנשי עשיה בכל השטחים שמדינה זקוקה להם.

ניצינים ראשונים נראים בכיוון הזה; עובדה היתה שבארצות הברית שנים רבות יהודים לא דתיים הם ששלטו לבדם בכל עמדות שלטוניות בקונגרס ועוד, וגם הגיע עם השלטון היה בידם, והיהדות התורנית היתה תלויה בהם, ובמרוצת השנים החלו גם חרדים להכנס לתחום זה במיוחד בתקופת הנשיאות של טראמפ, וזה הביא לעצמאות מהתלות בהם כמעט בכל עניין.

מדינה של תורה היא לא רק חיזוק רוחני אלא גם גשמי, לא

עלון 106 - השתחררות משלטון הערב רב בזמננו כסלו 2 תשפ"ב

שנכתבו בידי אנשים תורניים. כדוגמת 'דורות הראשונים', 'תולדות עם עולם' דעת סופרים מנחמיה ועד ימינו' ועוד. ויש להצטער על כך שחסרים לנו מחברי ספרי היסטוריה.

הגר"י הוטנר זצ"ל כתב שנמנעו מכך משום שחששו לטעות, וטעות בהיסטוריה דומה לגילוי פנים בתורה שלא כהלכה.

אולם לעומת זאת כתב הגר"א וסרמן זצ"ל שהכתוב "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור", פשוטו של מקרא מלמד על זכירת כל הדורות והמעשים הנעשים בעולם, שמאחר שבכל הארץ משפטי, ומשפטי ה' הם לפי דיני התורה, אם כן כמו שצריך להבין דברי התורה ולהעמיק בה, כך צריך להתבונן בכל המאורעות הבאים לעולם ולמצוא יסודם על פי משפטי התורה.

זכירת העבר משפיעה על הבנת העתיד

בנוסף לכך זכירת העבר - "זכר ימות עולם" מסייעת להבנת ההווה - "בינו שנות דור ודור", על ידי זכירת העבר, האדם מבין יותר את הנהגת ה' וחסדיו, וככתוב תהלים (קז מג) "מי חכם וישמור" אלה יתבוננו חסדי ה'", לכאורה, למה נכתב "וישמור" שפירושו "יזכור" לפני שנאמר "ויתבוננו", הרי ההגיון מחייב שבהתחלה יש להתבונן במאורעות, ואחרי כן לשמור בזיכרון, ולמה משנה הכתוב את הסדר? יש ללמוד מכך כי המתבונן בחסדי ה' הוא בעיקר מי ששומר את העבר בזכרונו.

חז"ל אמרו "איזהו חכם הרואה את הנולד" (תמיד לב, א) מבאר החתם סופר, אף שהכוונה היא על ראיית העתיד, נאמר בלשון עבר, רואה את הנולד, כי ראיית העתידות היא עניין לנביא, אך החכם לומד מהעבר על העתיד.

כך גם כתב החזון איש (אמונה וביטחון פ"א אות ח) "דברי הימים וקורות עולם הם מאלפים הרבה את ההכם בדרכו ועל תולדות העבר ייסד את אדני הכמתו".

גם החתם סופר היה חביב עליו ללמד את תלמידיו את תולדות הימים כמו שכתב על כך תלמידו רבי יעב"ץ הלוי (מובא בספר זכרונות ומסורות מהחתם סופר עמ' 311) שהיו חביבים עליו להגיד ולספר דברים האלה (דברי הימים ומאורעות עם ישראל) יותר מללמד תורה למען ישמעו ויראו וילמדו מהעבר על העתיד לבוא לטובה".

ומה שכתב שזה היה חביב עליו מללמד תורה, נראה שזה על פי האמור (ברכות ז, ב) "גדול שימושה יותר מלימודה", חלק מלימוד ההיסטוריה הוא לימוד אודות יחסם והנהגתם של גדולי ישראל במקרים ההם, והרי זה בכלל שימוש תלמידי חכמים, וכן דעתם של גדולי ישראל על המאורעות הם בכלל לימוד כיון שידיעת דעת התורה על המקרים כמוה כלימוד.

דבר זה היה החתם סופר עושה בשעה שהיה מלמד חומש עם פירוש רמב"ן, והיו גם תלמידים שלא ידעו להעריך את הענין הזה, ועליהם כתב הרב הנ"ל שם: "ורע היה עליו המעשה מאותן בחורים אשר לא באו ללימוד הזה, אף כי לשם שמים נתכוונו באומרים מה תועלת תצא לנו מזה, הלוא טוב לנו להעמיק באיזה סוגיא ונעייין בספר ונחזה, אבל לא מחכמה שאלו על זה, כי רק באלה הודיע רבנו למה זה ועל מה זה, והרבה פעמים האריך בסיפורים במה שעבר עלינו בגלות זה, בעיתים שעברו מגירוש שפאניא (ספרד) ושאר ארצות למען ישמעו ויראו מהעבר על העתיד".

גם בעל סדר הדורות כותב בהקדמתו על התועלת שבידיעת דברי הימים: "דע לך כי תועלת ידיעת הדורות רב הוא... ואם תורתנו הקדושה שאין בה יתור אות וקוץ, התחיל מבראשית שלא היה צריך אלא בשביל רינון אומות שלא יאמרו ליסטים

התושבים ושנים לא מעטות זה פעל בהצלחה וכמו שעשה גם הנדיב וולפסון ז"ל.

וכדי שהדבר יצליח יותר צריך לדאוג לשני דברים. (א) שעשירי הגולה או יזמים יעשו מקומות עבודה לנשים, כמו שכבר יש בקריית ספר מפעל הייטק. מצב כלכלי טוב, גם מונע תלות בחסדי העירייה דבר שבמקומות מסוימים גרם להתנגדות לביאת ריכוז של אברכים, דהיינו שיהיה אפשר להתקיים באופן עצמאי ללא תלות במוסדות ההרווחה המקומיים או הכבדה על תקציב העירייה בדרישה של הנחות מפליגות בגלל חסרון אמצעים לשלם כיתר התושבים. (ב) שמירת המראה החיצוני הנאה בכל מקום. כי העוני גורם להזנחה.

ואנו רואים מול עינינו תהליך שמימי שנעשה להפוך את ארץ ישראל לירושלים (כמובטח במדרש), מה שנעשה בגלל יוקר הדירות במרכז, ואולי נזכה שזה יעשה מתוך רצון, ובכדי לקדש שם שמים.

בעבר כתבתי חיבור בשם "נצא השדה", על שם מאמר חז"ל בעירובין הדורשים על מעלת הגרים בכפרים לעומת הדרים בכרכים. שם הבאתי מדברי רבותינו בגודל חיוב הקמת מרכזי תורה בכל מקום, במיוחד הצטיין בזה הסבא מנוהברדוק שעניין זיכוי הרבים היה עיקר עבודתו, ותלמידיו היו דוגמה להצלחת השיטה כמו שהיה בתקופה שלפני השואה גם תחת שלטון הקומוניסטי. שם גם הבאנו מדבריו על גודל האחריות על כל יחיד. הגר"א ביאר על פי הפסוק (ישעיהו ס כב) "הקטן יהיה לאלק וְהַצֵּעִיר לְגֹי עֲצֻמֹת אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֲחִישָׁנָה", שבחינת משיח בן יוסף הוא התחלה בפעולות לקירוב הגאולה, והמתחיל זוכה לסיוע אין סופי משמים, כמו שרואים למשל אצל שרה שנירר שלמרות שהיתה אשה בודדת ללא גב מאחוריה עשתה את המהפכה הגדולה ביותר בחינוך הבנות, שהציל את קיום התורה בדורנו. וכמו מהפכת הכשרות האדירה בנושא החרקים במזון שהחל בגידול ירק ללא חרקים בשתי דונם והפך לתעשייה שמאות רבות מתפרנסים ממנה, והשפיעה על כל מוצרי המזון שיהיו ללא חשש לחרקים.

וכמו ארגון "יד שרה" שמגמ"ח צנוע נהיתה אימפריה שלמה, ומייסדה אף זכה בגלל זה להיות ראש העיר בירושלים כאשר גם כאלו שאינם שומרי תורה בחרו בו בגלל הכרת הטוב. מפעלים כמו זק"א הצלה והדומים להם יכולים להיות אבני בניין למדינת התורה שברוך, גם המוסד שהקים הרב הלפרין לפתרונות טכנולוגים בהלכה ועוד דומים להם יהיו אבני בניין למדינת התורה, גם אפשר לנצל את כוח הקנייה של הציבור החרדי שהרי אין כמעט משווק שאינו משלם כסף להוסיף תעודת כשרות של אחד הבדצ"ים לבד הכשר הרבנות וזאת כדי להגיע לציבור תורני וחרדי.

ואי"ה יהיה תהיה הצלה לישועה ככתוב (ירמיהו ל ז) "הוי פי גדול היום והוא מאין כמותו יעת צרה היא ליעקב ומצנה יישע", וכפירוש הקדמונים - מהצרה עצמה תצמח הישועה.

חשיבות הלימוד מהעבר

זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביד וינדד ונקיד ויאמרו קץ. (דברים לב, ז) מייחכם וישמור" אלה יתבוננו חסדי ה'. (תהלים קז מג). אחד מגדולי הדור הקודם היה אומר שהיה ראוי לכתוב במקום היסטוריה - "היסטוריה" מלשון הסתר י-ה.

ההתבוננות בהיסטוריה האנושית היא חשובה מאד, כיון שמלמדת את האדם דברים רבים, בכל זאת לימוד תולדות האדם ואפילו תולדות עם ישראל אינם מקובלים בקרב תופשי התורה, ומשום כך מעטים הספרים ההיסטוריים

עלון 106 - השתחררות משלטון הערב רב בזמננו כסלו 2 תשפ"ב

גדולה מאוד, בזמננו, סיפר לי אחד הבוגרים שהיה מהתלמידים הראשונים בישיבה שבאו מארצות הברית, אחיו נכנס לעול המצוות, והוריו ביקשו ממנו שיגיע לבר מצוה שהתקיימה בארצות הברית, אולם הרב שכנע אותו שלא לנסוע, הוא הבטיח לו שהוא יגיע לביתו וימסור ברכת מזל טוב במקומו, ואכן הבחור נשאר והרב הגיע לביתו שבארצות הברית, נשק לבחור הבר מצוה וברך אותו, הדבר ריגש מאד את המשפחה עד שהתפייסו בכל לבם על כך שבנם נשאר בישיבה.

פעם אחת היתה הפגנה נגד המסיון ונעצרו כמאה בחורי ישיבות וביניהם שנים מהישיבה, היו ראשי ישיבה ששבחו את תלמידיהם שנעצרו על כי מוכנים למסור נפשם על דברי תורה, אבל הרב לא סבר כך; הוא קרא לבחורים שנעצרו, נוף בהם ואמר, הישיבה נבנתה רק ללמוד, ומי שסבור אחרת אין מקומו בישיבה שלנו! ויש לדעת, כי הרב שלח בחורים להצלת נפשות, הדבר היה כאשר הגיעו עולים חדשים והשלטונות עקרו מהם את יהדותם אז הוקם "חבר פעילים של המחנה התורני" שהיו בחורי ישיבות שפעלו רבות בקרב העולים וחלק חשוב של המיסדים והפעילים היו תלמידי ישיבת פוניבז', נסענו בחורים מהישיבה לכפרים שונים לשבתות לחזק שם את קיום התורה והיהדות ולפעול בזמני הרישום שההורים ירשמו את ילדיהם בבתי ספר דתיים, כמו כן סידרו הפעילים תלמידים רבים בישיבות קטנות ובמוסדות תורניים אחרים, אך את ענין ההפגנה הזאת הוא מצא שאינה מתפקידם של בני הישיבה ולימודם חשוב יותר. הוא היה נואם בחדש עליון, ודבריו המרגשים היוצאים מן הלב נכנסו אל לבות השומעים. בכל יום כיפור אחר כל נדרי הוא היה נושא דרשה נלהבת על משמעויות היום, וגם אז היה דורש מבני הישיבה התעלות וגדלות, הדברים היו מרוממים את כל התלמידים באופן מיוחד,

פעם דיבר בדרשת כל נדרי על הקטע שבתפילת ימים הנוראים "וכל הרשעה כעשן תכלה תכלה" הוא דיבר על פצצת האטום וכוחה הנוראי שהרסה את הירושמימה, ואמר: "עשן יש כבר, ורשעה עדין יש, והעולם עומד לפני יום הגדול שהרשעה תכלה, ומי יודע כיצד יתגלגלו הדברים!".

פעם שמעתי ממנו על דברי חז"ל "ארבע מידות בהולכי בית המדרש... לא הולך ולא עושה רשע... ושואלים, אם אינו הולך ואינו לומד מפני מה הוא נכלל יחד עם "ההולכי בית המדרש"? והשיב בדרך מליצה, שמי שאינו הולך ואינו עושה גורם לאחרים שרואים עד כמה הוא גרוע, להחליט בנפשם ללכת לבית המדרש ולכן גם הוא בכלל הולכי בית המדרש, כיוון שגורם ללכת לבית המדרש....

הוא הפקיר את כולו וגם את תורתו בשביל הקמת עולם התורה בארץ, וכמו שהתבטא מורי ורבי הגר"ח שמואלביץ' בהספדו על הרב ש"הרב כהנמן היה גדול בתורה בדורו כהשאת אריה בדורו"!, ולמרות זאת השקיע את מרבית זמנו להקים תורה בישראל.

(שני ענינים בהלכה שהובאו בספרי רבינו ממנו: זכורני שאמרו שלא נהג לברך תפילת הדרך על טיסה במטוס, שיש אומרים שאינה קרויה "דרך". זכורני שאת נרות החנוכה היה מדליק בפתח חדר המדרגות).

לעילוי נשמת **מישה בן תמרה ויצחק ת.ג.צ.ב.ה.**
תרומות והקדשות: 052-7189446@gmail.com 0527189446

ספרי רבנו על המדף:

"דבר חודש בחודשו" חלק א' ממספר 1 עד מספר 50 בכריכת ספר, 2. "דבר חודש בחודשו" חלק ב' ממספר 51 עד מספר 100 בכריכת ספר, 3. מהי חנוכה?

ניתן להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955.***

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מפוקח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלוניס לפלאפון.

***להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com

אתם כל שכן ידיעת הדורות ממש, כל גופי התורה והלכה פסוקה יתבררו על ידי זה...".
גם בתורה הקדושה קיימים פרקים המלמדים אותנו את תולדות האנושות בכלל ותולדות הווצרות עם ישראל בפרט, ויש ספרים רבים בתנ"ך כמו יהושע שופטים שמואל מלכים דברי הימים עזרא ועוד המתארים לנו את קורותיהם של עם ישראל, הכנסם לארץ יציאתם לגלות ושיבתם ממנה. וברור שכל המתואר בתורה ובנביאים אלו דברים הנחוצים לדורות ואין זה רק סיפור מאורעות בלבד.

זכורני שאמרו בשם החזון איש שאת ההיסטוריה יכול לכתוב רק נביא, מסתבר שזה משום שבני אדם אינם מסוגלים לדעת את האמת המלאה, שהרי אפילו דברים שמתרחשים לאור מצלמות אינם מוחלטים, יעידו על כך מאורעות כמו רצח קנדי ורבין, שהיו מצולמים ועם כל זה לא ידוע מה באמת היה. עם זאת כתב החזון איש שחשוב לדעת את ניסיון העבר כמו שהבאנו את דבריו למעלה.

יתירה מזו אמר מרן הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל לרבי חיים רבינוביץ' בעל "דעת סופרים" שכתב ספר היסטוריה בשם "מנחמיה ועד ימינו", והיו לו חששות שמא הוא טועה, והוא ענה לו: אתה טוב יותר משאר הכותבים שיש להם אינטרסים לא לדייק את האמת. כמו שהוכיח בעל "דורות הראשונים" על ספרי יוסיפוס פלביוס (יוסיפון) שדבריו אינם מדויקים (למרות שגדולי ישראל השתמשו בספריו).

התבוננות בהיסטוריה לאור התורה והתבוננות אצל אומות העולם

לכאורה תרבות המערב עוסקת הרבה בהסטוריה, ומה החילוק בינינו? אולם, שונה הגישה שלנו משלהם - הם רק לומדים את העבר, ולכן יכול היה להתבטא אחד מחכמייהם ש"הדבר היחיד שלמד מההיסטוריה שאי אפשר ללמוד ממנה!" ואנו לא רק לומדים את העבר, אלא גם לומדים מהעבר. אנו מכוונים בפי האומות "עם הספר" ואת האומות ראוי לכנות "עם העיתון", כמו עיתון שהוא מענין רק לזמנו ללא קשר עם האתמול והמחר, ולכן אחרי הקריאה הוא מושלך לאשפה, לעומת הספר המוחזר לארון הספרים כדי לחזור ולקרוא בו ותמיד מוצאים בו ענין, ואפשר לחבר לו חלקים נוספים. לכן בליל הסדר מסיימים בשירת חד גדיא, שהוא סיפור אבני הדרך של ההיסטוריה כדברי הגר"א, ובכל קטע חדש חוזרים על הקטעים הקודמים, כי ההיסטוריה היא בניין אחד וכל שלב בנוי על קודמיו. כדרשת חז"ל על הכתוב (בראשית א, ב) "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם". שבפסוק זה נרמזו כל ד' המלכויות שישעבדו את עם ישראל, הרי שזה תכנית אחת שלימה.

המשך זכרון לראשונים: הרב מפונביז (ב)

הרב זצ"ל עסק הרבה בצרכי ציבור, ועוד שהיה בחור עסק בזה, ואסף כספים לפדיון שבויים ומטרות נוספות, לצורך זה נדד רבות בעולם, זכורני שאמרו הלצה שרצו בעיירה פונביז לפטר אותו מהרבנות אלא שתמיד שרצו לפטר אותו הוא לא היה ולא מצאו אותו בשביל להגיד לו שהוא מפוטר... (כמובן שאין שחר לדברים, הוא עשה הכל בשביל הקהילה, ואף ויתר על צרכי ציבור מסוימים בשבילה, אבל זה משקף קצת את מסעותיו הארוכים למען כלל ישראל).

הוא היה תלמידו של החפץ חיים, והושפע ממנו עמוקות, בכל מעשה היה חושב מה היה אומר החפץ חיים על זה. ציפיותו לביאת המשיח היתה גדולה מאוד, הוא ראה במאורעות התקופה השואה ואחריה פעמי משיח, פעם התבטא ואמר באידיש קינדערלאך קינדערלאך אפנט אוף די פנצטער אונד קוקט וי משיח קומט! (בני בני, פתחו את החלון וראו כיצד מתקרב המשיח!) מסירותו להצלחת ועליית הבחורים היתה